

Sygn. akt III AUa 891/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Alicja Kolonko (spr.)
Sędziowie	SSA Wojciech Bzibziak SSA Witold Nowakowski
Protokolant	Agnieszka Turczyńska

Przy udziale –

po rozpoznaniu w dniu 16 stycznia 2014r. w Katowicach

sprawy z odwołania I. W. (I. W.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach

z dnia 30 stycznia 2013r. sygn. akt XI U 2003/12

oddala apelację.

/-/ SSA W.Bzibziak /-/ SSA A.Kolonko /-/ SSA W.Nowakowski

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 891/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 maja 2012r. znak E1 – (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił I. W. prawa do doliczenia do stażu pracy okresu nauki zawodu od września 1960r. do czerwca 1963r., ponieważ dowód z zeznań świadków, jako dowód pośredni, dopuszczalny jest jedynie, gdy zakład pracy stwierdza brak dokumentacji z tego okresu i brak możliwości potwierdzenia, że umowy z młodocianymi pracownikami były zawarte bądź nie były zawierane, albo zakład pracy potwierdzi,

że zawierał umowy z młodocianymi pracownikami, a nie może potwierdzić faktu zatrudnienia konkretnej osoby. Ubezpieczona nie przedstawiła żadnego ze wskazanych dowodów.

W odwołaniu od tej decyzji ubezpieczona domagała się jej zmiany poprzez zaliczenie spornego okresu, w którym odbywała praktyczną naukę zawodu zgodnie z załączoną kopią zaświadczenia.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując dotychczasowe stanowisko i podnosząc, że wnosząc o doliczenie do stażu pracy okresu nauki w Zasadniczej Szkole Handlowej Doksztalającej i odbywania praktyki zawodowej w okresie

od 1.06.1960r. do 30.06.1963r., ubezpieczona do wniosku dołączyła jedynie oświadczenie wnioskodawcy i zeznanie świadka na okoliczność odbywania praktyki w sklepie tekstylnym w Z.. Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego okazało się, że w aktach emerytalnych świadka brak jest jakiegokolwiek dokumentu potwierdzającego zatrudnienie w spornym okresie, lecz został złożony wniosek o doliczenie takiego samego okresu pracy na podstawie oświadczenia wnioskodawcy i zeznania świadka - I. W..

Podniósł także, że w świetle ustawy z dnia 2.07.1958r o nauce zawodu, przyuczenia do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodzieży w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. nr 45 poz 226 ze zm.) tylko te osoby, które przed dniem 1.01.1975r. wykonywały pracę na podstawie umowy o naukę zawodu, o przyuczenie do określonej pracy lub o odbywanie wstępnego stażu pracy i były zatrudnione na warunkach tej ustawy, bądź na podstawie innej umowy rodzącej stosunek pracy, mogą mieć zaliczone okresy takiej pracy do uprawnień emerytalno-rentowych.

Z dokumentacji zgromadzonej w aktach wynika, że ubezpieczona przedłożyła do odwołania jedynie zaświadczenie Zespołu Szkół Ekonomicznych w S. stwierdzające, że była uczennicą Zasadniczej Szkoły Zawodowej w latach 1960-1963 i odbywała praktyczną naukę zawodu w klasie I, II, III. Zaświadczenie o odbytej praktyce zostało wystawione na podstawie informacji zawartych w dziennikach lekcyjnych. Dokument ten jest, zdaniem organu rentowego, niewystarczający do uznania, iż ubezpieczona była zatrudniona jako pracownik młodociany.

Wyrokiem z dnia 30 stycznia 2013r. sygn. XI U 2003/12 Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że doliczył ubezpieczonej do wysokości emerytury okres składkowy od 1 września 1960r. do 22 czerwca 1963r. z tytułu odbywania praktycznej nauki zawodu w (...) Spółdzielni (...) w D. Z., poczynając od dnia 1 maja 2012r.

W oparciu o zaświadczenie Zespołu Szkół Ekonomicznych w S. z dnia 28.05.2012r., świadectwo ukończenia Zasadniczej Szkoły Zawodowej z dnia 22.06.1963r. oraz zeznanie ubezpieczonej w charakterze strony Sąd ustalił, że I. W.

od dnia 1.09.1960r. do 22.06.1963r. była uczennicą Zasadniczej Szkoły Handlowej dla Młodzieży Pracującej w S. w zawodzie sprzedawca.

Ponieważ podstawowym warunkiem uczęszczania do w/w szkoły było podjęcie pracy przez ucznia, matka niepełnoletniej wówczas odwołującej się zawarła umowę ze sklepem tekstylnym nr (...) przy ul. (...) w Z. (podlegającym w tym czasie (...) Spółdzielni (...)) oraz podpisała zobowiązanie o odpowiedzialności majątkowej za ewentualne długi.

Przez cały sporny okres trzy dni w tygodniu ubezpieczona uczęszczała na zajęcia w szkole, a w pozostałe trzy dni pracowała od godziny 10.00 do 18.00 w sklepie przy sprzedaży materiałów tekstylnych na metry. Z tego tytułu otrzymywała wynagrodzenie, była ubezpieczona oraz korzystała z opieki lekarskiej. Przysługiwał jej także jeden miesiąc wakacji.

Na świadectwie ukończenia Zasadniczej Szkoły Handlowej jej pracę w sklepie oceniono jako dobrą.

Następnie od dnia 31.10.1963r. ubezpieczona podjęła zatrudnienie jako sprzedawca

w Miejskim Handlu (...) w S. (...), gdyż miała taki obowiązek po ukończeniu w/w szkoły. Pracodawca ten w dniu 28.11.1964r. wystawił jej legitymację ubezpieczeniową.

Przywołując uregulowania art. 109 ust. 1, art. 112 ust. 1 oraz art. 6 ust. 2 pkt 1a i pkt 3 ustawy o FUS, a także art. 9 ust. 1 i art. 10 ustawy z dnia 2.07.1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych

w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz.U. nr 45 poz. 226) - obowiązującej

w spornym w niniejszej sprawie okresie, Sąd odwołał się do poglądu Sądu Najwyższego, wyrażonego w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 kwietnia 2009r. sygn. II UK 334/08, OSNP 2010/23-24/294, stwierdzającego, że młodociany, odbywający naukę zawodu w ramach umowy zawartej z zakładem pracy na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1958r.

o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych

w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz.U. nr 45, poz. 226 ze zm.), posiadał status pracownika w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym oraz ubezpieczeniu społecznym.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o FUS oraz ustawy z dnia 2.07.1958r o nauce zawodu, przyuczania do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodzieży w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz.U. nr 45 poz. 226 ze zm.), poprzez zaliczenie do stażu pracy okresu praktycznej nauki zawodu w okresie od 1.09.1960r. do 22.06.1963r do okresu składkowego.

Podkreślił, że ustawa o FUS wśród okresów nieskładkowych wymienia jedynie okres nauki w szkole wyższej na jednym kierunku, pod warunkiem ukończenia tej nauki,

w wymiarze określonym w programie studiów. Okres nauki w innej szkole niż szkoła wyższa nie może być uwzględniony przy ustaleniu stażu pracy.

Natomiast osoby będące uczniami szkół zawodowych względnie przemysłowych przed 1.01.1975r., które w czasie nauki nie były równocześnie pracownikami, nie mogą ubiegać się o zaliczenie okresu nauki w tej szkole do okresu składkowego ani nieskładkowego, mimo że podczas nauki w tej szkole uczestniczyły w tzw. praktycznej nauce zawodu. Praktyczna nauka zawodu dla uczniów szkół przysposobienia zawodowego

i zasadniczych szkół zawodowych odbywała się w warsztatach szkolnych i pracowniach szkolnych albo w zakładach pracy. W tym ostatnim przypadku praktyczna nauka zawodu była organizowana i prowadzona na podstawie zawartej między szkołą i zakładem pracy umowy o praktyczną naukę zawodu, a nie na podstawie umowy indywidualnej ucznia i zakładu pracy. Uznać zatem należy, że praktyczna nauka zawodu w takim przypadku była wyłącznie elementem obowiązującego w tych szkołach programu nauczania, nie zaś elementem obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Wobec powyższego tylko te osoby, które przed dniem 1.01.1975r. wykonywały pracę na podstawie określonych umów (o pracę, o naukę zawodu, o przyuczenie do określonej pracy) i były zatrudnione na warunkach ustawy z dnia 2.07.1958r. bądź na podstawie innej umowy rodzącej stosunek pracy - mogą mieć zaliczone okresy takiej pracy do stażu pracy. Zgodnie natomiast z art. 6 ust. 1 i ust. 2 pkt 3 ustawy o FUS, okresy zatrudnienia młodocianych uważa się za składkowe tylko wtedy, gdy stosunek pracy był nawiązany na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1.01.1975r. Wobec tego, że zakłady pracy zobowiązane są do przechowywania dokumentacji osobowej, uzyskanie zaświadczenia potwierdzającego fakt zawarcia takiej umowy powinno być możliwe.

Z dokumentacji zgromadzonej w aktach wynika, że ubezpieczona przedłożyła jedynie zaświadczenie ze szkoły o odbywaniu nauki i praktycznej nauki zawodu oraz zeznanie świadka. Dokumenty te nie są wystarczające do uznania, iż ubezpieczona była zatrudniona, jako młodociany pracownik.

Apelujący zarzucił, że ubezpieczona nie dokonała żadnych ustaleń odnośnie miejsca przechowywania dokumentacji potwierdzającej, że w spornym okresie była zatrudniona, jako pracownik, nie przedłożyła też indywidualnej umowy o naukę zawodu zawartej osobiście

z zakładem pracy.

Zdaniem apelującego, zebrany w sprawie materiał dowodowy nie potwierdził wymaganych przepisami ustawy z dnia 2.07.1958 r. warunków pozwalających na uznanie, że ubezpieczona była zatrudniona, jako pracownik młodociany.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Sąd Okręgowy w prawidłowy sposób ustalił stan faktyczny i dokonał jego subsumcji, a wyciągnięte wnioski są w pełni zgodne z obowiązującym stanem prawnym.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela zarówno poczynione ustalenia faktyczne, jak i wyciągnięte z nich wnioski.

Gdyby ubezpieczona, czego domaga się apelujący, przedłożyła w organie rentowym umowę o naukę zawodu, zawartą osobiście z zakładem pracy, organ rentowy mógłby we własnym zakresie ustalić sporny okres jako składkowy. Natomiast to właśnie brak tego podstawowego dowodu przeniósł spór na drogę postępowania sądowego, w którym dopuszczalne są wszelkie dowody, przewidziane przepisami Kodeksu postępowania cywilnego.

Kluczowym dowodem w sprawie, na który apelujący nie zwrócił uwagi, a który Sąd I instancji widocznie nie dość wystarczająco podkreślił, jest świadectwo ukończenia przez I. M. (panieńskie nazwisko ubezpieczonej) nauki w zawodzie sprzedawcy, którą to naukę ubezpieczona pobierała w trzyletniej Zasadniczej Szkole Handlowej **dla Młodzieży Pracującej** Ministerstwa Oświaty w S. (por. k. 10 a.s.) (podkr. - SA).

Celem dokonania oceny znaczenia charakteru wskazanej szkoły sięgnąć w tym miejscu należy do aktów prawnych, związanych z pobieraniem nauki w takiej szkole, a przy okazji także skonfrontować warunki pracy i nauki, jakie były udziałem ubezpieczonej, z tymi właśnie aktami prawnymi.

Jeśli chodzi o warunki pracy i nauki w spornym okresie, o jakich zeznała ubezpieczona, a zatem praca w sklepie przez trzy dni w tygodniu po osiem godzin dziennie, a w pozostałe dni – nauka w szkole, otrzymywanie wynagrodzenia za pracę, a także jeden miesiąc wakacji (zamiast dwóch, jak w przypadku uczniów szkół ponadpodstawowych), to warunki te w pełni korespondują z wymogami wynikającymi z przepisów w/w ustawy z dnia 2.07.1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz.U. nr 45 poz. 226), a w szczególności z jej przepisami art. 13 ust. 1, 2, 3 i 4 pkt 1, regulującymi czas pracy młodocianych (który w wieku od lat 14 do 16 wynosił 6 godzin na dobę, a wyjątkowo mógł wynosić więcej, jednak nie więcej niż 8 godzin na dobę, każdorazowo nie przekraczając 36 godzin tygodniowo; i do którego wliczano czas doksztalcania w wymiarze nie większym niż 18 godzin tygodniowo i bez względu na to, czy nauka odbywała się w godzinach pracy, czy poza godzinami pracy), jak i z przepisem art. 17 tej ustawy, dotyczącym urlopów, z którego wynika, że młodocianym do ukończenia 16 roku życia przysługuje po nieprzerwanej pracy półrocznej płatny urlop wypoczynkowy w wymiarze 2 tygodni, a po rocznej nieprzerwanej pracy oraz w roku następnym urlop wypoczynkowy w wymiarze 30 dni kalendarzowych, a na wniosek młodocianego objętego doksztalcaniem zakład pracy powinien mu udzielić urlopu w okresie ferii szkolnych.

Najważniejszym jednak uregulowaniem zawartym we wskazanej ustawie, a dotyczącym stanu faktycznego w niniejsze sprawie jest przepis art. 12 ust. 3 i 4, zgodnie z którym młodociani zatrudnieni w celu nauki zawodu obowiązani są do doksztalcania się

w zakresie obranego zawodu, zaś Minister Oświaty określi zakres doksztalania, organizację i sposób prowadzenia szkół doksztalających i przyzakładowych oraz innych form doksztalania.

Wskazany wyżej aktem wykonawczym było rozporządzenie Ministra Oświaty z dnia 14.02.1959r. w sprawie doksztalania oraz kontroli nauki zawodu młodocianych zatrudnionych w zakładach pracy (Dz.U. nr 17 poz. 99).

Rozporządzenie to regulowało zasady tworzenia w szczególności szkół zawodowych. Wynikało z niego m.in., że obowiązek doksztalania się do czasu ukończenia 18 lat życia przez młodocianych zatrudnionych w zakładach pracy powinien być wykonywany przez uczęszczanie do zasadniczych szkół zawodowych dla pracujących i innych szkół zawodowych, ośrodków doksztalania zawodowego i szkół ogólnokształcących oraz na kursy (§ 3), a zasadnicze szkoły zawodowe dla pracujących, ośrodki doksztalania zawodowego i kursy doksztalające mogą być organizowane m.in. przez Ministra Oświaty (§ 15 ust. 1), czyli tak, jak szkoła, którą ukończyła ubezpieczona.

Decydujące jednak znaczenie ma wymóg, wynikający z przepisu § 10 tego rozporządzenia, zgodnie z którym **warunkiem przyjęcia do zasadniczej szkoły zawodowej dla pracujących** młodocianego podlegającego obowiązkowi doksztalania jest **przedłożenie zaświadczenia zakładu pracy stwierdzającego, że młodociany jest zatrudniony** lub będzie zatrudniony w ciągu najbliższych 6 miesięcy.

Z powyższego wynika zatem, że ubezpieczona nie mogłaby być uczniem Zasadniczej Szkoły Handlowej dla Młodzieży Pracującej, a tym bardziej nie mogłaby szkoły tej ukończyć, gdyby w okresie nauki nie była równocześnie młodocianym pracownikiem zakładu pracy.

Z tym wymogiem rozporządzenia dyskutować nie sposób. Potwierdza on w całości wiarygodność przedstawionego przez ubezpieczoną materiału dowodowego, z którego wynika, że praca, którą wykonywała w spornym okresie, nie była zatem praktyczną nauką zawodu w ramach nauki w szkole, jak tego chciałby apelujący, lecz ubezpieczona jako młodociany pracownik pozostawała w stosunku pracy, równocześnie realizując ustawowy obowiązek doksztalania się w ramach wykonywanego zawodu, była zatem pracownikiem młodocianym, zatrudnionym na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych

w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r. Okres ten jest okresem składkowym z mocy art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o FUS.

Mając powyższe na uwadze, na mocy art. 385 kpc, Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku.

/-/ SSA W.Bzibziak /-/ SSA A.Kolonko /-/ SSA W.Nowakowski

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek